

Fredrik Larsson

Trädplanteringsgropar S:t Nikolai kyrkogård

Halland, Halmstad stad, S:t Nicolaus 18, RAÄ 44:1

FÖRUNDESRÖKNING UTFÖRD 2015.

S:t Nikolai kyrka

Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2016.

Arkeologisk förundersökning 2015.

Layout: A. Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

Fält med grå bakgrund och fet ram är obligatoriska för redovisning till FMIS.
För anvisningar, klicka på rubrikerna och länkar på sidan 2.

Geografiska och administrativa uppgifter

Län Halland	Kommun Halmstad	Landskap Halland
Socken/Stad Halmstad stad	Kartblad 62D 8g	Fastighet/kvarter S:t Nikolai Kyrkogård

Beslutande länsstyrelse Länsstyrelsen, Halland	Länsstyrelsens dnr 431-3546-15	Beslut enligt KML Arkeologisk förundersökning enligt 2 kap. 13§ KML	Datum för beslut 2015-05-25
---	-----------------------------------	--	--------------------------------

Undersökningens art och omfattning

Undersökarens dnr/projektnr 2015-205	Typ av undersökning/åtgärd Arkeologisk förundersökning	Fältarbetstid start 2015-10-27	Fältarbetstid slut 2015-10-27
Undersökande/ansvarig organisation Kulturmiljö Halland	Ansvarig person Fredrik Larsson	Typ av exploatering Trädplantering	
Uppdragsgivare/exploatör Svenska Kyrkan, Halmstads Pastorat	Antal arbetsdagar	Beräknad rapporttid	Total faktisk kostnad

Beräknat	Yta, ext (m ²)	Yta (m ²)	Volym (m ³)	Schakt (m)	Timmar, grov	Timmar, arkeolog	Timmar, maskin
	Yta, ext (m ²)	Yta (m ²)	Volym (m ³)	Schakt (m)	Timmar, grov	Timmar, arkeolog	Timmar, maskin
Undersökt							

Berörda RAÄ-nr/tillfällig arbetsidentitet (objektnr)

RAÄ 44:1

Datering

Medeltid-Nyare tid

Rapport inkommer senare Ja Nej

Sammanfattning av undersökningsresultaten och förslag till fortsatta åtgärder

Sammanfattning av undersökningsresultaten

Med anledning av att Svenska Kyrkan, Halmstad Pastorat avser att plantera sex stycken lindar i den norra delen av den gamla kyrkogården vid S:t Nikolai kyrka genomfördes en antikvarisk kontroll efter beslut av Länsstyrelsen i Halland. Totalt öppnades sex stycken schakt, cirka 1x1 meter stora och cirka 1 meter djupa i den norra delen av kyrkogården, norr om kyrkan. På platsen hade tidigare stått almar som planterats där på 1830-talet. Dessa hade sågats ner för några år sedan och sex stycken lindar skulle istället planteras i samma gropar som de tidigare träden hade stått i. Den norra kyrkogårdsmuren skulle enligt uppgift ha funnits två alnar, det vill säga cirka 0,6 meter norr om trädraden.

I alla schakt sänkades nedgrävningsskanter för de äldre trädplanteringsgroparna sannolikt beroende på kraftig omrörning av trädrötterna. I gropen längst åt väster fanns ett par centimeter möjligt kulturlager i botten som var intakt men som i östra sektionen ursprungligen varit cirka 0,1 meter tjockt. Kulturlagret bestod av grå finkornig sand med ett rikligt innehåll av träkol. I de två groparna längst i öster framkom omrörda raseringslager från raseringen av kyrkogårdsmuren. Det omrörda raseringslagret bestod av större marksten 0,3x0,4x0,25 men också kalkbruk och en del tegel. Det fanns även kraftiga rötter från de borttagna träden i raseringen. Övrig fyllning i schakten var omrörda kulturlager och alven bestående av vitgul sand.

Det påträffades även skelettdelar från människa i samtliga schakt men där det framförallt förekom mest ben i schakt 4 (räknat från väster). Benen i detta schakt var bland annat övre delen av ett kranium och förhållandevis smala revben troligen tillhörande ett barn eller en ung tonåring möjligen en flicka. De mänskliga kvarlevorna överlämnades direkt till ansvarig personal hos Svenska Kyrkan för återbegravning då benen kom i omrörda lager.

Förslag till fortsatta åtgärder

Då de nya träden planterades i de gamla trädens gropar och att träden är nu på plats gör att den antikvariska kontrollen var tillräcklig för att inga vidare antikvariska åtgärder ska ske.

Fredrik Larsson
(Underskrift)

2015-11-10
(Datum)

Uppgifter om lägesbestämning

Mätmetod	Kommentar kring inmätning
GPS	
Skala	
Medelfel vid inmätning	

[Anvisning för leverans av lägesuppgifter till RAÄ](#)

[Anvisning för leverans av lägesuppgifter till länsstyrelse](#)

[Anvisning för objekttabell för enkel lämningstyp](#)

[Anvisning för objekttabell för sammansatt lämningstyp](#)

[Anvisning för antikvarisk bedömning, skadestatus och undersökningsstatus](#)

[Anvisning för beskrivning](#)

[Anvisningar för bilaga Objekttabell för särskild utredning](#)

Ifylld blankett skickas till: fmisreg@raa.se

Kontaktuppgifter: e-post: fornsok@raa.se, tel: 08 - 5191 8571 må - fre 9.00 - 11.30

Objekttabell för enkel lämningstyp

Vid särskild utredning och vid undersökning som omfattar många olika objekt kan istället bilagan **Objekttabell för särskild utredning** användas, där samtliga objekt redovisas i samma tabell.

RAÄ-nr 44:1		Tillfällig arbetsid. (obj.nr)		Osäker position ☐ Ja ☒ Nej		Osäker utbredning ☐ Ja ☒ Nej		Lägsta nivå (möh)	Högsta nivå (möh)
Antikvarisk bedömning Fast fornlämning			Skadestatus Välbevarad			Undersökningsstatus Delundersökt			
Antal 1	Lämningstyp	Egenskapsvärde		Egenskapsvärde		Egenskapsvärde			
<p>Beskrivning</p> <p>S:t Nikolai kyrka tycks vara uppförd under 1400-talet men det finns tecken i form av murar under dagens S:t Nikolai vilket kan tyda på att dagens kyrka haft en äldre föregångare på platsen. Under tidens lopp har kyrkan också genomgått större ombyggnationer. Från kyrkogården är förhållandevis lite känt men det finns uppgifter om att begravningar skedde på kyrkogården och inne i kyrkan på 1700-talet. Gravarna tycks ha främst varit orienterade till den norra sidan av kyrkan men en utvidgning av kyrkogården söder om kyrkan skedde åren 1676-1680 (Augustsson, 1980; Bengtsson, M 1997; Lundqvist 1997).</p> <p>På platsen hade det tidigare funnits träd som planterades på 1830-talet.</p> <p>I schaktet längst åt väster (schakt 1) fanns ett par centimeter möjligt kulturlager i botten som var intakt men som i östra sektionen ursprungligen varit cirka 0,1 meter tjockt. Kulturlagret bestod av grå finkornig sand med ett rikligt innehåll av träkol. Kulturlagret kan dock utgjort fyllnadslager i den äldre planteringsgropen.</p> <p>I schakt 2 var massorna omrörda. En tuktad (grovhuggen sten) som möjligen kommer från raseringen av kyrkogårdsmuren påträffades. Muren har legat i dagens trottoar precis norr om groparna. I schakt 2 kom bottensanden 0,65 meter under markytan. Det påträffades en del av en kopparplåt (cu-leg) minst 0,10x0,15 meter synlig i östra schaktväggen som kan ha utgjort någon del till tak på kyrkan. Möjligen skulle den kunna ha utgjort en del av en kista men den var inte i ursprungligt läge och placeringen vid kyrkogårdsmuren där personerna i gravarna ofta hade en lägre social status och snarast skulle haft en enklare kista så det får ses som mycket tveksamt.</p> <p>I schakt 3 var massorna omrörda enstaka mindre mängder människoben påträffades. Bottensanden kom på 0,65 meters djup under dagens markyta.</p> <p>I schakt 4 fanns omrörda massor och en del människoben. Benen i detta schakt var bland annat övre delen av ett kranium och förhållandevis smala revben troligen tillhörande ett barn eller en ung tonåring, möjligen en flicka. Alven var här 0,75 meter under dagens markyta.</p> <p>I schakt 5 påträffades raseringsmassor från rivningen av kyrkogårdsmuren. Rivningsmassorna som främst bestod av tegel och kalkbruk men också större markstenar som sannolikt ingått i kyrkogårdsmuren men som rubbats ur sitt läge vid raseringen. Teglet var av eftermedeltida karaktär. Alven var 0,5 meter under markytan. Delar av raseringsmassorna framförallt stenen var delvis inklätt i lera. Troligen har lera haft någon form av stabiliserande eller utjämnande funktion eller fungerat som utfyllnadsmassor efter rivningen av muren. Schaktet var även påverkat av kraftiga rötter från det träd som tidigare stod på platsen.</p> <p>I schakt 6, längst i öster var massorna i schaktet bestående av raseringsmaterial från kyrkogårdsmuren med en blandning av tegel, marksten och kalkbruk. Alven var 0,55 meter under dagens markyta. Markstenarna i raseringsmassorna var 0,3x0,4x0,25 meter stora. Även i schakt 6 fanns kraftiga rötter från ett borttaget träd som tidigare stått på platsen.</p> <p>Referenslitteratur:</p> <p>Augustsson, J-E. 1980. Halmstad. Medeltidsstaden 20. Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museer. Stockholm.</p> <p>Bengtsson, M. 1997. Våra kyrkogårdar genom tiderna. Historisk exposé över begravningsplatser inom Halmstads kyrkliga samfällighet. Föreningen Gamla Halmstads årsbok 1997. Sjuttiofjärde årgången. Halmstad.</p> <p>Lundqvist, P. 1997. Halmstads kyrka under 1300-talet. Föreningen Gamla Halmstads årsbok 1997. Sjuttiofjärde årgången. Halmstad.</p>									

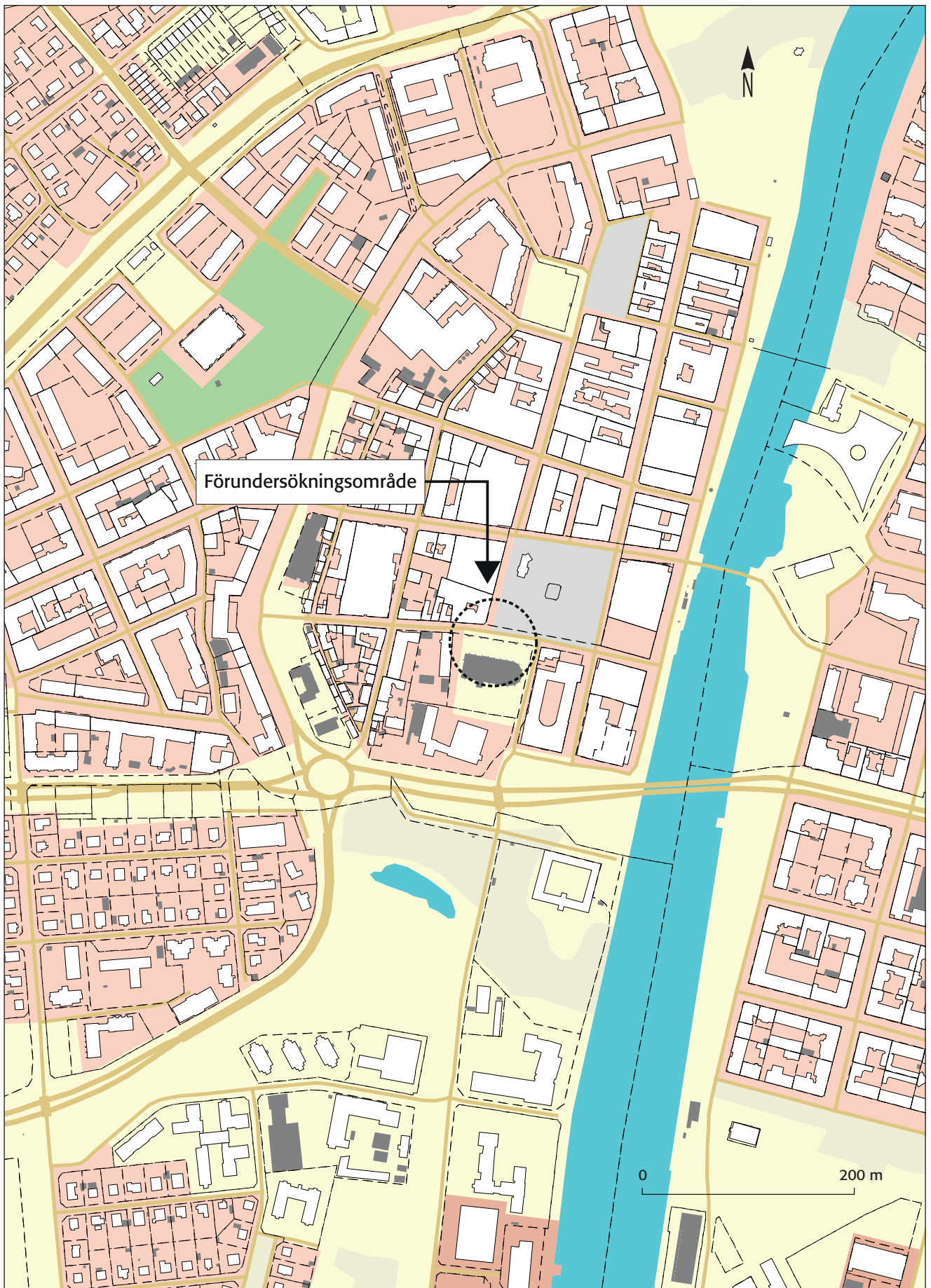

Fig 1. Karta med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5000.

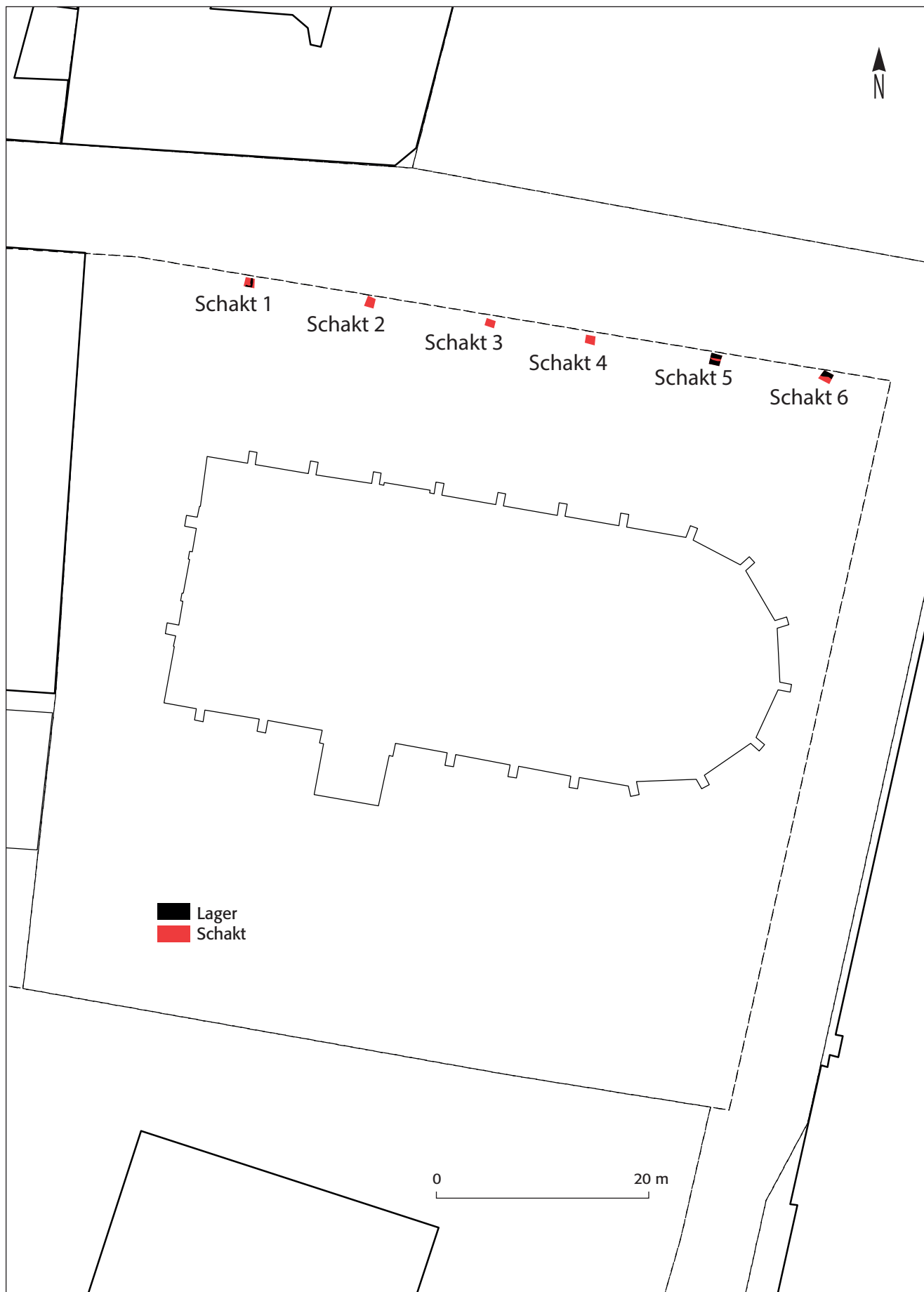

Fig 2. Karta över schakten på den norra delen av kyrkogården. Skala 1:500.

Fig 3. Västra profilen, schakt 5. Raseringssten från kyrkogårdsmuren. Foto: Fredrik Larsson. (Fotonr. 2015-52-3).

Fig. 4. Norra och östra profilen, schakt 6. Raseringsmaterial från kyrkogårdsmuren. Foto: Fredrik Larsson. (Fotonr. 2015-52-4).

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr: 431-3546-15

Eget dnr: 2015-205

Uppdragsgivare: Svenska kyrkan, Halmstads pastorat

Utförandetid: 2015-10-27

Personal: Fredrik Larsson

Fastighet: S:t Nicolaus 18

RAÄ nummer: Halmstad Stad RAÄ 44:1

Höjdsystem: RH 2000

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Undersökt yta: 5,17 m²

Dokumentation: Samtliga borrhål är dokumenterade digitalt inom ramen för Intrasis Version 2.0. Intrasis projektnr 2015205F. Allt arkivmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv, Halmstad.

Bilddokumentation: Foton har nummer 2015-52-1-2015-52-4.

Fynd: –

Datering: Medeltid-Nyare tid

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se